

Individuelt tilrettelagt opplæring

Krødsherad kommune

Sammendrag

Bestilling

Kontrollutvalget
sak 43/2024
den 26. november 2024

Formål

Prosjektets formål har vært å undersøke kommunens praksis i forbindelse med individuelt tilrettelagt opplæring.

Problemstillinger

- I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?
- I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?
- I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?
- Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?

Metode og praktisk gjennomføring

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte på bakgrunn av kravene som stilles til gjennomføring av forvaltningsrevisjon som prosjekt i "RSK001 Standard for forvaltningsrevisjon".

Revisjonen gjennomførte et oppstartsmøte den 10. januar 2025 med revidert enhet. Datainnsamlingen er gjennomført fram til april 2025.

Informasjonen som er presentert i denne rapporten, er hentet inn gjennom samtaler/intervjuer med lærere/pedagoger samt rådgivere fra PP-tjenesten, og dokumentanalyse av elevmapper, rutiner med videre dokumenter.

Vi har mottatt et utplukk elevmapper med dokumentasjon som strekker seg mellom år 2020 og 2025, samt sentrale rutinedokumenter. Disse dataene er bearbeidet og analysert, og presenteres i rapporten.

Det er også gjennomført en spørreundersøkelse ved bruk av Questback. Undersøkelsen har vært rettet mot alle foreldre som har elever i Krødsherad skole ved undersøkelsestidspunktet.

Revisjonskriterier

Som kilder for revisjonskriteriene i dette prosjektet har vi i hovedsak benyttet opplæringslova og forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta). I kapittel 3 fremgår de utledede revisjonskriteriene til problemstillingene, og i vedlegg 4 fremgår selve utledningen av disse.

Oppsummering og konklusjoner

I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?

Denne undersøkelsen viser at Krødsherad kommune har systemer og rutiner for å kartlegge opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer. Skolen samarbeider tett med PPT som gjennomfører faglige tester av den enkelte elev når det er mistanke om eller kjennskap til at vedkommende har lærevansker eller andre utfordringer som kan medføre et behov for tilrettelegging innenfor ordinær undervisning eller individuelt tilrettelagt opplæring.

De sakkyndige vurderingen som er gjennomgått fremstår som grundige, konkrete og faglig forankrede. Undersøkelsen viser at det er stort samsvar mellom disse kartleggingene, vedtakene og underveisrapportene. Disse sammenhengene er etter revisors vurdering med å underbygge at kartleggingene er tilstrekkelige og relevante.

Revisjonen konkluderer med at kartleggingene av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer i stor grad er tilstrekkelige. Likevel fremgår det av spørreundersøkelsen at enkelte foreldre stiller spørsmål ved dette.

I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?

Denne undersøkelsen viser at Krødsherad skole gjennomfører intensiv opplæring innenfor ordinær undervisning. Krødsheradmodellen har som et delmål at flest mulig skal ta del i ordinær undervisning, og skolen jobber for at det skal bli stadig færre elever som har behov for vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. I noen tilfeller utvikler dette seg til at eleven senere har behov for individuelt tilrettelagt opplæring.

Revisjonen vurderer samtidig det som viktig at elever med et faktisk behov for individuelt tilrettelagt opplæring får dette, da det i en del tilfeller ikke vil være hensiktsmessig å gjennomføre dette innenfor ordinær undervisning. Med bakgrunn i de gjennomgåtte elevmappene finner vi det sannsynliggjort at disse elevene har behov for individuelt tilrettelagt opplæring, og at det i mange tilfeller er naturlige årsaker til at dette er den beste formen for støtte.

Revisjonen konkluderer med at Krødsherad kommune i stor grad sørger for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning.

I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?

Gjennom denne forvaltningsrevisjonen vises det som nevnt et stort sammenfall mellom sakkyndig vurderinger – vedtak – individuelle opplæringsplaner – og årsrapporter. Skolen har en høy bemanning av lærere og ansatte sett i forhold til elever, samt en tilknytning til den interkommunale PP-tjenesten.

Samtidig gir skolens ansatte og PPT virkelighetsbeskrivelser som i stor grad stemmer overens med dette. Likevel fremgår det at i noen tilfeller har ikke elevene fått gjennomført alle timene som er tildelt i vedtakene.

Dette har noen ganger blitt løst ved at eleven har fått ekstra timer i et senere skoleår. Så lenge timene er blitt ettergitt senere samme skoleår vil det i utgangspunktet ikke utgjøre noe lovbrudd.

Revisjonen finner det ut fra en helhetsvurdering godtgjort at skolen og PPT i stor grad har de nødvendige ressursene og kapasitetene til å gjennomføre vedtakene om individuelt tilrettelagt opplæring og annen undervisning. Undersøkelsen viser dessuten eksempler på noen elever over tid har hatt positiv utvikling gjennom skolesemestre når de har fått tildelt slik hjelp.

Likevel viser avvikene at det trolig kan være behov flere ressurser eller omprioriteringer av skolens ressurser i noen gitte tilfeller. Således fremgår det at noen foreldre at de er usikre på hvorvidt deres barn får gjennomført den tildelte støtten, antall timer, og det stilles spørsmål ved kvaliteten på deler av undervisningen.

Revisjonen konkluderer med at elever med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring trolig får den hjelpen som er tildelt gjennom vedtak, selv om timene noen ganger blir gjennomført på et senere tidspunkt. Selv om dette gjennomføres er det ut fra foreldrenes tilbakemeldinger grunn til å tro at kvaliteten på deler av den

individuelt tilrettelagte opplæringen kunne vært bedre. Revisjonen har likevel ikke grunnlag for å konkludere med at eventuelle svakheter i kvaliteten på oppfølgingen utgjør noen lovbrudd.

I tillegg viser denne undersøkelsen at en elev med rett på individuelt tilrettelagt opplæring mangler et vedtak. Selv om anbefalingene til innholdet i vedtaket blir fulgt opp, er dette likevel et avvik fra opplæringslova. Et manglende vedtak kan gå utover rettsikkerheten til barnet og foreldrene, samtidig som det er et hinder for deres klagerett.

Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?

Denne undersøkelsen viser at flertallet av foreldrene opplever at deres barn i stor grad får tilfredsstillende eller forsvarlig oppfølging av skolen og kommunen.

Likevel er det en betydelig andel foreldre som ikke fullt ut er tilfreds med det tjenestetilbudet som gis. Dette gjelder i særlig grad gjennomføringen av individuelt tilrettelagt opplæring, der noen foreldre stiller spørsmål ved hvorvidt skolen har tilstrekkelig kapasitet med hensyn til lærere og kompetente ansatte i klasserommet, gruppene og ved en-til-en-undervisning. Enkelte foreldre påpeker samtidig at det er vanskelig å ha oversikt knyttet til om deres barn faktisk får alle timene som er tildelt gjennom vedtakene. I den forbindelse går det for eksempel fram av intervjuer at noen elever ikke har fått gjennomført alle de vedtatte timene i løpet av et semester, mens dette har blitt tatt igjen senere. Selv om dette tas igjen, er det likevel et avvik.

Anbefalinger

Med bakgrunn i vår gjennomgang vil vi anbefale Krødsherad kommune følgende:

- at skolen benytter et hensiktsmessig internkontrollsystem som bidrar til å sikre at vedtakene utarbeides og gjennomføres i praksis
- at skolen i større grad tar initiativ overfor foreldre/foresatte om å kartlegge aktuelle barn på et tidlig tidspunkt

Høringsprosess

Et utkast til rapport har blitt oversendt kommunedirektøren til uttalelse. Kommunedirektørens uttalelse datert 22. mai 2025 er vedlagt rapporten.

Innhold

Sammendrag.....	2
1. Innledning	6
1.1. Bakgrunn for prosjektet	6
1.2. Formål og problemstillinger	6
1.3. Avgrensning av undersøkelsen	6
1.4. Definisjoner	6
2. Metode	8
2.1. Dokumentanalyse	8
2.2. Intervju	8
2.3. Spørreundersøkelse	9
2.4. Dataenes pålitelighet og gyldighet.....	9
3. Revisjonskriterier	10
4. Organiseringen av individuelt tilrettelagt opplæring	11
5. Kartlegging	13
6. Ordinær undervisning	15
7. Gjennomføring av vedtak	17
8. Foreldrenes opplevelser	20
9. Vurderinger av revisjonskriterier	21
10. Oppsummering og konklusjon	25
11. Andre funn i forvaltningsrevisjonen	27
12. Anbefalinger	28
Referanser	29
Vedlegg 1 – Uttalelse fra kommunedirektøren	30
Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier	31

1. Innledning

1.1. Bakgrunn for prosjektet

Kontrollutvalget i Krødsherad kommune vedtok i sitt møte den 26. november 2024, sak 43/2024, at Viken kommunerevisjon IKS (VKR) skulle gjennomføre en forvaltningsrevisjon av kommunens tjenestetilbud innenfor individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere kalt spesialundervisning).

Prosjektet har sin bakgrunn i områder valgt ut i vedtatt plan for forvaltningsrevisjon 2024 – 2028 og risiko- og vesentlighetsvurdering 2024-2027.

1.2. Formål og problemstillinger

Prosjektets formål har vært å undersøke kommunens praksis i forbindelse med individuelt tilrettelagt opplæring.

I denne forvaltningsrevisjonen har vi søkt å belyse følgende problemstillinger:

1. I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?
2. I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?
3. I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?
4. Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?

1.3. Avgrensning av undersøkelsen

Som det går fram av problemstillingene i kulepunktene i kapittel 1.2, er det vedtatt relativt konkrete problemstillinger for forvaltningsrevisjonen. Vi presiserer at prosjektet kun tar for seg de områder og temaer som faller inn under de problemstillingene som fremgår av kapittel 1.2. Vurderinger og konklusjoner omfatter derfor bare disse avgrensede definerte områdene eller temaene.

1.4. Definisjoner

I den nye opplæringsloven som trådte i kraft 1. august 2024 er betegnelsen *spesialundervisning* endret til følgende nye begreper:

- Individuelt tilrettelagd opplæring
- Personlig assistanse
- Fysisk tilrettelegging

Risiko- og vesentlighetsvurderingen ble utarbeidet før den nye opplæringsloven tredde i kraft, den gamle benevnelsen ble derfor brukt der og i plan for forvaltningsrevisjon.

Ettersom denne undersøkelsen er gjennomført etter den nye opplæringsloven har tredd i kraft vil begrepet *individuelt tilrettelagt opplæring* heretter bli benyttet.

Av opplæringsloven kapittel 11 fremgår kommunens plikter og elevenes rettigheter knyttet til dette området.

Noen av de sentrale pliktene består av:

- å gi elevene individuell tilrettelagt opplæring ved behov
- å gi vedtak om tilrettelagt opplæring
- å utrede og utarbeide sakkyndig vurdering
- å sikre at elevene får sine tildelte timer med individuelt tilrettelagt opplæring
- å gjennomføre opplæringen planmessig
- at kommunen skal ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste

Revisjonen har undersøkt hvordan Krødsherad kommune gjennomfører sentrale deler av de ovennevnte pliktene, samt andre relevante og relaterte oppgaver. Av ressursmessige årsaker har revisjonen foretatt et utplukk av elevmapper.

2. Metode

Forvaltningsrevisjon utført av Viken kommunerevisjon IKS gjennomføres, dokumenteres, kvalitetssikres og rapporteres i samsvar med kommuneloven og god kommunal revisjonsskikk ¹.

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte på bakgrunn av kravene som stilles til gjennomføring av forvaltningsrevisjon som prosjekt. Det vil si at gjennomgangen er basert på "RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon" ² som er vedtatt av NKRF.

Samtlige revisorer som har deltatt i prosjektet er løpende vurdert å være uavhengige, habile og objektive, jf. RSK 001 punkt 3.

Informasjonen som er presentert i dette prosjektet, er hentet inn gjennom dokumentanalyse, intervjuer samt en spørreundersøkelse.

Vi viser til kapittel 1.3 for eventuelle avgrensinger i prosjektets omfang.

2.1. Dokumentanalyse

Vi har gjennomgått et utplukk av elevmapper blant eksisterende elever ved skolen som har hatt enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring – ITO - (spesialundervisning), eller som har blitt vurdert for dette. Ved utvelgelsen fikk revisor oversendt en fullstendig liste over samtlige elever dette gjelder. Som kriterier for utplukket valgte revisor å ta elever med høye vedtakstimer, med en forholdsmessig jevn fordeling mellom ulike klassetrinn. I tillegg gjorde revisjonen et helt tilfeldig uttrekk blant noen elever som supplerer for datagrunnlaget. Til sammen forelå det et endelig utplukk som utgjorde omtrent halvparten av alle aktuelle elever. Vi mener dette gir et representativt utvalg. Dokumentasjonen fremstår som fullstendig for de fleste elevene, men med noe avvik. I et tilfelle mangler et lovpålagt vedtak. Revidert enhet ved skolen har i etterkant kommet med en skriftlig redegjørelse for dette.

Ved siden av dette er også aktuelle rutinedokumenter for undersøkelsen gjennomgått.

2.2. Intervju

I undersøkelsen er det gjennomført intervju med:

- Tre kontaktlærere – Krødsherad skole – 17.02.2025
- To spesialpedagogiske koordinatorene – Krødsherad skole – 17.02.2025
- Tre PPT-rådgivere – PPT, lokalisert på Krødsherad skole – 17.02.2025

I intervjuet med spesialpedagogiske koordinatorene ble imidlertid en av de tre forhindret fra å møte like før intervjuet skulle gjennomføres. Referatet er likevel delt med alle tre, og den fraværende koordinatoren har gjennomgått dette. Sistnevnte kjenner igjen de virkelighetsbeskrivelsene som er gjengitt, og har i tillegg gitt enkelte supplerende opplysninger.

Intervjuene er gjennomført som semistrukturerte intervjuer, hvor spørsmålene har hatt utgangspunkt i revisjonskriteriene.

¹ God kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll kommer til uttrykk først og fremst i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon og RSK 002 Standard for eierskapskontroll. Gjeldende standarder er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre høsten 2020. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

² Vedlegg 2 – RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon

Alle intervjuene har fulgt samme oppsett, uavhengig av hvilken rolle de har hatt. De som ble intervjuet har ikke hatt forutsetninger for å svare om alt. De har da hatt anledning til å oppgi at de ikke kjenner til temaene. Dette for å sikre at ingen skulle besitte relevant informasjon som det ikke ble spurt etter i intervjuene.

Revisjonen har skrevet et referat fra hvert intervju. Intervjuførefatene er verifisert av de som er intervjuet.

2.3. Spørreundersøkelse

For å belyse temaer som foreldrenes erfaringer med forberedelse og gjennomføring av ITO gjennomførte vi en spørreundersøkelse. Undersøkelsen har vært rettet mot alle foreldre med elever i Krødsherad skole, hvorav noen spørsmål har vært direkte henvist til de som på ulike måter har vært omfattet av ITO. Vi benyttet verktøyet Questback³ til å gjennomføre spørreundersøkelsen.

Revisor har bedt kolleger og kontaktpersoner ved skolen om å kvalitetssikre undersøkelsen i forkant av utsendelsen, for å sikre mest mulig relevante og forståelige spørsmål. Alle sammen har gitt tilbakemeldinger som har medført enkelte justeringer. Som tiltak for å sikre en god oppslutning sørget revisor for at kontaktpersonene informerte foreldrene om undersøkelsen i god tid, flere dager før utsendelsen. Skolens ansatte har således informert foreldrene via offisielle kanaler mellom skole-hjem, og videre er en digital lenke til undersøkelsen distribuert gjennom de samme kanalene.

Varigheten på spørreundersøkelsen har vært en uke, noe revisjonen anser har vært tilstrekkelig grunnet informasjon i forkant. Det viste seg nemlig at over 30 foreldre svarte første dagen. Nest siste dag hadde over 70 svart. Revisor fikk kontaktpersoner til å sende ut en siste påminnelse på avslutningsdagen, som gav over 30 nye svar. Til sammen var det kommet 109 svar ved avslutningen.

På spørsmål til kommunedirektør og Krødsherad skole, fikk revisor opplyst i epost den 13. mai at det per tiden var 200 foreldre/foresatte med barn i skolen, og samtidig 273 elever. Den prosentmessige oppslutningen ble derfor rundt 55 prosent. Dette er erfaringsmessig en ganske høy oppslutning for spørreundersøkelser, og over 100 svar er et høyt antall til å være i en kommune og ved en skole av den størrelsen. Undersøkelsen er distribuert til alle foreldre/foresatte, revisor har dermed ikke grunn til å tro at det skal være noen betydelige skjevheter blant respondentene som kunne gitt et vesentlig annerledes resultat dersom flere hadde besvart undersøkelsen. Resultatene viser at det har kommet svært mange skriftlige svar i kommentarboksene, som vitner om engasjerte foreldre og at spørsmålene har vært relevante. Likevel kan det være tilfeller der enkelte spørsmål ikke har vært fullt ut treffende for alle foreldre.

2.4. Dataenes pålitelighet og gyldighet

Pålitelige data sikres ved å være nøyaktig under innsamling og analyse av data. Kravet til gyldighet innebærer at dataene skal være relevante for å besvare problemstillingene i undersøkelsen. Vi mener dataene denne rapporten bygger på samlet sett er pålitelige og gyldige og derfor gir et forsvarlig grunnlag for våre vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

Høringsprosess

Et utkast til rapport har blitt oversendt kommunedirektøren til uttalelse den 6. mai 2025.

Kommunedirektørens uttalelse datert 22. mai er vedlagt rapporten. Dette svaret har ikke medført noen endringer i rapporten. Revisor har likevel foretatt enkelte redaksjonelle endringer og korreksjoner som ikke har hatt betydning for rapportens fakta eller vurderinger. For ytterligere beskrivelse av metode, se vedlegg⁴

³ www.questback.com/no/

⁴ Vedlegg 3 – Metode

3. Revisjonskriterier

- Kommunen skal sørge for at alle elevene får en opplæring tilpasset personlige forutsetninger, som gir et tilfredsstillende utbytte (problemstilling 3)
- Lærerne skal følge med på utviklingen til elevene. Ved tvil om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen skal dette meldes til rektor (prb. 1 og 3)
- Dersom en elev i en klasse mellom 1. og 4. trinn ikke har tilfredsstillende opplæring skal skolen iverksette intensiv opplæring etter §11-3 (prb. 2 og 3)
- Skolen skal vurdere om tiltakene i form av intensiv opplæring er gode nok til å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging etter reglene i §§ 11-4, 11-5 og 11-6 (prb. 2 og 3)
- Skolen skal sørge for at elever med behov for personlig assistanse i opplæringen mottar dette for å sikre et tilfredsstillende utbytte av opplæringen (prb. 3)
- Elever med særlige behov skal sikres nødvendige fysiske tilrettelegginger for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen (prb. 3)
- En elev med rett på individuelt tilrettelagt opplæring skal bli tildelt slik støtte gjennom enkeltvedtak når dette er ønskelig (prb. 3)
- I forkant av et enkeltvedtak skal den pedagogisk-psykologiske tjenesten gi en sakkyndig vurdering som viser til elevens utbytte av eksisterende opplæring, hva som er realistiske mål, og hvordan disse målene kan oppnås (prb. 1)
- Før en eventuell sakkyndig vurdering gjennomføres skal eleven eller foreldrene ha gitt sitt samtykke (prb. 1)
- Den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring må oppfylle aktuelle kompetansekrav for lærere (prb. 3)
- I vedtak om en individuelt tilrettelagt opplæring kan det gis unntak fra kompetansekravene hvis en konkret vurdering tilsier at det kan være hensiktsmessig (prb. 3)
- En elev som har vedtak som individuelt tilrettelagt opplæring skal ha en individuell opplæringsplan (IOP) (prb. 3)
- Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt som viser den opplæringen elever med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring har fått, sammenholdt med målene i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldrene skal gis tilgang til dette (prb. 3)
- Skolen skal tilby alle elever underveisvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringen. Relevant for denne undersøkelsen gjelder dette elever med tilpasset opplæring eller individuelt tilrettelagt opplæring (prb. 2 og 3)
- Eleven eller elevens foreldre har rett til å klage på et vedtak, herunder gjennomføring av individuell opplæringsplan (prb. 3)

4. Organiseringen av individuelt tilrettelagt opplæring

I dette kapittelet gjennomgås relevant bakgrunnsinformasjon, som skal gi en innføring til fakta-kapitlene.

Krødsherad kommune er tilsluttet en felles interkommunal pedagogisk- psykologisk tjeneste (PP-tjeneste) sammen med kommunene Sigdal og Modum. Sistnevnte har den ledende rollen med arbeidsansvaret.

Tjenesten tilbyr råd, veiledning og utredning av vansker hos barn, unge og voksne, samt vurdering av behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehager og spesialundervisning i skolen.

PP-tjenesten er en viktig samarbeidspartner når barn og unge har sammensatte behov.⁵

Kommunen hadde per undersøkelsestidspunktet én skole. Samtidig pågikk det bygging av ny skole i Noresund. På hjemmesiden står følgende beskrevet om Krødsherad skole:

Krødsherad skole er en barne- og ungdomsskole samlet for hele bygda. Skolen rommer 1-10.trinn.

Krødsherad skole ligger i Krødsherad kommune, med Krøderfjorden som nærmeste nabo. Skolen ligger sentralt plassert i Krøderen sentrum, med gangavstand til Krødsheradhallen, og ski- og friluftsområder.

Skolen har de senere årene satset på en opprustning av ute arealene, med god tilrettelegging for en aktiv skoledag, som er et av skolens satsingsområder. Vi har bl.a. sykkel/skateboardrampe/pumptrack, basketball- og volleyballbane i ungdomsskolen, samt klatrevegg, husker og lekeapparater i barneskolen. I tillegg har vi idrettsbanen ved Krødsheradhallen, en ballbinge og den nybygde aktivitetsparken Kryllingparken på Krøderen.

Ved siden av ballbingen er det tilrettelagt for å ha skøytebane vinterstid.

Statistisk sentralbyrå har offentlige tilgjengelige tall for sentrale nøkkelindikatorer knyttet til oppvekstsektoren og skoleverket. I skjema 12255: *Utvalgte nøkkeltall for grunnskole, etter statistikkvariabel, region og år* fremgår en rekke data oppdatert 17. juni 2024. Her har revisor valgt å sammenlikne med en del nabokommuner og større kommuner i Buskerud for å se tilstanden i en større sammenheng. De tre forutgående årene er valgt ut. Av særlig relevans for denne undersøkelsen har revisor valgt følgende variabler:

⁵ [PP-tjenesten - Modum Kommune](#)

Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	3005 Drammen	23,6	25,7	26,8
	3007 Ringerike	18,3	25,3	27,9
	3039 Flå	17,0	25,3	70,6
	3045 Sigdal	0,0	25,3	53,2
	3046 Krødsherad	28,5	0,0	19,0
	3047 Modum	27,0	49,8	26,8
	3048 Øvre Eiker	41,5	41,9	20,8
	3050 Flesberg	76,0	42,6	65,1
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	3005 Drammen	127,7	140,9	131,9
	3007 Ringerike	103,4	96,1	95,8
	3039 Flå	90,0	86,3	96,5
	3045 Sigdal	90,8	110,1	113,0
	3046 Krødsherad	81,0	95,6	68,4
	3047 Modum	80,9	90,6	81,2
	3048 Øvre Eiker	122,8	131,0	116,6
	3050 Flesberg	201,1	205,9	202,1
Elever i kommunale og private grunnskoler som får særskilt norskopplæring (prosent)	3005 Drammen	6,7	6,2	5,4
	3007 Ringerike	4,2	6,5	5,7
	3039 Flå	4,7	14,3	6,7
	3045 Sigdal	0,0	0,9	2,9
	3046 Krødsherad	1,5	0,0	3,4
	3047 Modum	3,0	2,3	2,8
	3048 Øvre Eiker	2,3	3,5	4,6
	3050 Flesberg	0,3	3,3	2,5
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	3005 Drammen	7,9	7,5	7,7
	3007 Ringerike	8,5	8,9	9,3
	3039 Flå	19,6	22,9	25,0
	3045 Sigdal	9,1	10,8	10,3
	3046 Krødsherad	11,7	10,6	14,4
	3047 Modum	10,5	9,8	10,3
	3048 Øvre Eiker	6,8	7,9	9,7
	3050 Flesberg	7,7	10,4	11,0
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	3005 Drammen	69,8	73,6	65,2
	3007 Ringerike	75,5	72,7	69,2
	3039 Flå	:	:	:
	3045 Sigdal	63,6	75,0	68,6
	3046 Krødsherad	87,0	100,0	70,3
	3047 Modum	76,3	..	56,9
	3048 Øvre Eiker	72,3	72,4	60,3
	3050 Flesberg	87,5	78,6	77,8
Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	3005 Drammen	65,2	70,0	62,4
	3007 Ringerike	67,7	69,5	66,7
	3039 Flå	:	:	:
	3045 Sigdal	59,1	71,9	62,9
	3046 Krødsherad	87,0	100,0	72,2
	3047 Modum	71,1	..	53,5
	3048 Øvre Eiker	73,4	75,9	67,6
	3050 Flesberg	79,2	78,6	77,8

Som bildet over viser har over tid en høy prosentandel av elevene i Krødsherad kommune mottatt spesialundervisning/individuelt tilrettelagt opplæring, 14,4 prosent i 2023. Også flere av nabokommunene hadde en høy andel i 2023. Sammenliknet med Flå kommune, som hadde en høyere prosentandel, er det likevel totalt sett flere elever i førstnevnte kommune da Krødsherad har betydelig mange flere innbyggere og elever. Til sammenlikning mottok 8,1 prosent av elevene på landsbasis (utenom Oslo) spesialundervisning i 2023.

5. Kartlegging

Dette kapittelet fokuserer på følgende problemstilling:

- **I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?**

Innledning

Revisor har fått oversendt *PPTs rutiner ved Individuelt Tilrettelagt Opplæring (ITO)*. Dette er et skjema som viser hvilke gjøremål som skal utføres gjennom 16 forskjellige faser.

I første fase skal skolen gjennomføre drøfting med PPT angående et barn skolen er bekymret for når det gjelder læringssituasjonen.

Videre fremgår faser med blant annet kartlegging, møter, samtaler, utredninger og sakkyndig vurdering.

Det nevnte dokumentet er i samsvar med skolens årshjul for ITO som samtidig ble delt med revisjonen. Her vises det hvilke aktiviteter og møtepunkter som skal gjennomføres fra første uke etter sommerferien og ut skoleåret. I den forbindelse gjennomføres nasjonale prøver felles med alle elever, samt ulike tester som språktestene *Carlsten*⁶ og *ordkjedetest*⁷ og matematiske tester som *Alle Teller*⁸. Disse verktøyene, samt flere andre som benyttes, er anerkjente nasjonale tester.

Kontaktlærere

De lærerne revisjonen har vært i kontakt med viser til de ovennevnte testene. Ordkjedetesten går ut på å undersøke elevens ferdigheter med hensyn til leserklarhet og begreper. Ringeriksmateriellet nevnes også som eksempel på et virkemiddel som blir benyttet. Ved siden av de metodene som spesifikt er rettet mot elever som har særskilte behov gjennomføres Udirs kartleggingstester i matte, norsk og engelsk for alle elever. Lærerne poengterer at også Udirs kartleggingstester er relevante, da de bidrar til å kartlegge eventuelle faglige utfordringer blant enkelte elever av betydning for bruk av ekstra støtte innenfor ordinær undervisning eller individuelt tilrettelagt opplæring. Videre forteller de at skolen har et tett samarbeid med PPT som gir støtte og veiledning ved behov. Bedre tidlig innsats (BTI) nevnes også som eksempel på et etablert tiltak for å bidra til en bedre læringssituasjon.

Spesialpedagogisk koordinator

Denne intervjugruppen har bestått av avdelingsleder for ungdomsskolen (som også er rådgiver), med ansvar for det koordinerende arbeidet mellom skolen og PPT på ungdomstrinnet, en koordinator med ansvar for 4. - 7. trinn, samt en koordinator med ansvar for 1. – 3. trinn.

I dette intervjuet fremgår det at alle elevene mellom 5. til 10. trinn blir kartlagt med det digitale verktøyet *Kartleggeren*. Respondentene viser samtidig til at skolen og PPT har en del andre verktøy for kartlegging, jamfør det som tidligere er omtalt.

⁶ [Carlstenprøvene | Cappelen Damm Utdanning](#)

⁷ [Ordkjedetesten | Conexus](#)

⁸ [Hjem | Alle Teller!](#)

PPT-rådgivere

Når det gjelder kartlegging viser PPT-rådgiverne til at de for eksempel benytter verktøy som den kognitive evnetesten *Wisc-V* og andre tester ut fra årsaken til henvisningen. Parallelt med dette gjennomfører PPT observasjoner og elevsamtaler, og ofte samtaler med aktuelle lærere.

I arbeidet med kartlegging av elever som henvises til individuelt tilrettelagt opplæring blir det krysset av for om barnet har hatt individuell opplæring innenfor ordinær undervisning. De opplever at det er et godt samsvar mellom sakkyndig vurdering, vedtak og individuell opplæringsplan (IOP).

Respondentene har ikke opplevd at noen foreldre er uenig i det skal gjennomføres tester, og de må således levere en egen henvisning på sitt barn før slike prosesser kan påbegynnes.

Dokumentasjon – kartlegging

Revisor har gjennomgått et utplukk elevmapper. Dokumentasjonen viser at de elevene som har blitt vurdert for oppmelding til individuelt tilrettelagt opplæring eller styrket opplæring har gjennomgått sakkyndig vurdering med PPT. I noen tilfeller har andre instanser som spesialisthelsetjenester og psykolog vært involvert. Kartleggingene fremstår som grundige og relevante.

Det fremgår at elevene og foreldre/foresatte involveres i og samtykker til slike prosesser.

Gjennomgangen viser likevel at noen elever over lengre tid har gått med lærevansker, eller andre utfordringer av relevans for individuelt tilrettelagt opplæring, før de har blitt meldt opp for kartlegging og eventuelt påfølgende vedtak.

Foreldrenes erfaringer med kartleggingsarbeidet

Revisjonen har gjennomført en elektronisk spørreundersøkelse rettet mot alle foreldrene som har barn i Krødsherad skole. En del av spørsmålene er felles. Samtidig er noen spesifikt rettet mot de som har barn med ulike grader av lærevansker, eller i tilfeller hvor deres barn av andre årsaker har behov for ekstra støtte i skolehverdagen.

Resultatene viser at 61 prosent⁹ av foreldrene oppgir at deres barn ikke har noen særskilte læringsutfordringer. Ni prosent oppgir at minst et av deres barn har vært vurdert av skolens ansatte, men det ble konkludert med at eleven ikke trengte noen særlige tilpasninger. Sju prosent svarer at minst et av deres barn har blitt vurdert av skolens ansatte (eventuelt PPT) og fått tilpasset undervisning gjennom normalt skoleløp. En prosent svarer at PPT har vært involvert i utredning, men det ble ikke funnet grunnlag for å gi vedtak. Videre svarer 22 prosent at PPT har vært involvert i utredninger, og minst et av deres barn har fått vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring (spesialundervisning).

På neste spørsmål er 72 prosent av aktuelle foreldre helt eller delvis enig i at skolen/PPT har gjennomført tilstrekkelige forundersøkelser av deres barn. Seksten prosent svarer «verken/eller», mens 12 prosent er delvis uenig.

Av spørreundersøkelsen fremgår det for eksempel at en forelder oppgir at det har gått seks måneder fra signering om at barnet skulle utredes videre for lærevansker. Ifølge respondenten har ingen ting skjedd i den perioden.

⁹ Tallene avrundes til nærmeste heltall.

6. Ordinær undervisning

Dette kapittelet fokuserer på følgende problemstilling:

- **I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?**

Styringsdokumenter

Revisor har fått oversendt dokumentet *Krødsheradmodellen*. Dokumentet ble utarbeidet i skoleåret 2021/22 av alle pedagogene i Krødsheradskolen i forbindelse med sammenslåingen av kommunens daværende to skoler.

Dette styringsdokumentet tar utgangspunkt i *Dovremodellen* utviklet av skolevesenet i Dovre kommune. Begge modellene omhandler bruken av individuelt tilrettelagt opplæring (spesialundervisning) sett i sammenheng med ordinær undervisning. Således skal trenden vedrørende den høye bruken av enkeltvedtak snus. Målet er at flest mulig elever skal kunne delta i ordinær undervisning, og samtidig få sine lovpålagte rettigheter og individuelle behov dekket. PPT nevnes i den forbindelse som en viktig samarbeidspartner.

Krødsheradmodellen viser til en del konkrete tiltak, og her fremgår følgende kulepunkter som oppsummerer de sentrale målsettingene med disse prosessene:

Sånn vil vi ha det i Krødsheradskolen

- *En inkluderende skole med rom for alle*
- *Rask respons fra vi finner ut at en elev trenger tiltak til vi kan sette i gang*
- *Elever med spesielle behov skal føle fremgang og utvikling*
- *Tidlig innsats skal merkes i form av økt voksentetthet*
- *Vi vil ha inkluderende og rause faglærere og dyktige spesialpedagoger*
- *Høy kompetanse i alle ledd slik at man er rusta for å kunne ta imot små og store utfordringer*
- *Eleven er i sentrum. Vi skal spille på alle kvalitetene til eleven, og jobbe med styrker for å forsterke selvtilliten og selvbildet*
- *Alle elever være en del av fellesskapet, så langt det lar seg gjøre*

Av andre sentrale dokumenter foreligger blant annet *Forebyggende plan – barn og unge. 2024-2028. Krødsherad kommune*.

Denne handlingsplanen viser for eksempel til *Bedre tverrfaglig innsats*-modellen og programmet *Tidlig innsats for barn i risiko (TIBIR)*. Gjennom modellen og programmet har skolen systematiserte prosesser som skal kunne bidra til å sikre barn og elever en trygg hverdag knyttet til flere aspekter som læringsmiljø, psykososialt skolemiljø, og så videre. Revisor har samtidig fått oversendt et infoskriv som er sendt ut til ansatte i skole, barnehage og forebyggende helse i forbindelse med implementeringen av BTI.

Krødsherad skole, 2024-2025 (informasjonshefte) viser til skolens ressurspersoner. Således fremgår det rutiner for samhandling mellom rektor, skolens spesialpedagogiske koordinatore og PPT.

Kontaktlærerne

I intervjuet med lærerne blir den nevnte Krødsheradmodellen trukket fram som en av de sentrale prosessene skolen jobber med for å gi alle elever et mest mulig inkluderende og samtidig tilpasset undervisningsopplegg. I den forbindelse forteller de at elever har individuelle rettigheter med krav på tilrettelegging, og slik sett er det et mål at flest mulig skal ha undervisning gjennom ordinært løp.

Spesialpedagogisk koordinatører

Disse respondentene gir sammenfallende opplysninger med hensyn til Krødsherad-modellen, hvor et inkluderende skolemiljø står sentralt. De viser således til at skolen jobber med å få inn den tilpassede opplæringen innenfor rammene av ordinær undervisning, i større grad enn det som har vært praksis. Per undersøkelsestidspunktet har tilpasset opplæring/spesialundervisning i stor grad blitt gjennomført i mindre grupper.

PPT-rådgivere

De forteller PPT og skolen har kontaktmøter i forbindelse med enkeltelever som trenger særskilt oppfølging. Etter gjennomførte drøftinger iverksetter skolen kurs i relevante fag som et ledd i en intensiv opplæring innenfor ordinær undervisning når dette kreves.

Som tidligere nevnt skal det ved henvisning om individuelt tilrettelagt opplæring krysses av for om eleven har mottatt intensiv opplæring innenfor ordinær undervisning.

Dokumentgjennomgang

I de gjennomgåtte elevmappene er det noen eksempler på elever som har fått styrket opplæring innenfor ordinær undervisning. De aller fleste elevene i dette utplukket har hatt et minst et enkeltvedtak om individuelt tilrettelagt opplæring.

Foreldrenes synspunkter

Omkring 75 prosent av foreldrene opplever at deres barn får en god og hensiktsmessig støtte innenfor ordinær undervisning. Nesten 16 prosent er i varierende grad uenig i at dette fungerer tilfredsstillende, mens rundt ni prosent har svart verken/eller.

Disse respondentene kan inkludere både elever uten særlige utfordringer, og elever som har styrket oppfølging innenfor ordinær undervisning, men som ikke har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring.

7. Gjennomføring av vedtak

Dette kapittelet fokuserer på følgende problemstilling:

- **I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?**

Kontaktlærere

Lærerne forteller at de har hyppige kontaktmøte underveis mellom skole-hjem og PPT. I den forbindelse vurderes det om PPTs oppfølgingsplan er dekkende for reelle behov på det aktuelle tidspunktet, eller om det er behov for å gjøre endringer i planen.

De viser til at alle elever med et vedtak har en individuell opplæringsplan (IOP) som kontaktlærerne er ansvarlige for. I praksis sørger de spesialpedagogisk koordinatorene for at dette blir gjennomført i samarbeid med alle partene med PPT. Disse respondentene opplever at IOPene er grundig og utfyllende med mål og tiltak som skal være enkle å sette seg inn i. På bakgrunn av det opplæringstilbudet som er vedtatt og gjennomføres skriver skolen rutinemessig en årsrapport for hvert skoleår.

Lærerne erkjenner imidlertid at målene ikke alltid blir nådd, slik at noen målsettinger blir forskjøvet til neste skoleår. På den måten kan skolen og PPT endre metoder underveis når det er hensiktsmessig.

Ved noen tilfeller får ikke en elev gjennomført alle timene på den måten som er fastsatt i vedtaket grunnet planlagt fravær fra en av partene. I så fall utarbeider spesialpedagogene ved skolen/PPT et opplegg for undervisning som kan innlemmes i den ordinære undervisningen, samtidig som det blir satt inn ekstra ressurspersoner (for eksempel vikarer) i klasserommet.

I dette intervjuet fremgår det også at skolen forsøker å integrere elever med ITO inn i skolehverdagen, sammen med de andre elevene. Slik sett har en elev fått et grupperom i nærheten av ordinært klasserom. Det har gitt en forbedret skolehverdag, med økt deltakelse i friminuttene og klasserommet.

Spesialpedagogisk koordinatorene

Også disse respondentene viser til samtaler som gjennomføres, dette i form av elevsamtaler der elevenes opplevelser med den individuelle tilrettelagte opplæringen drøftes. De gir sammenfallende redegjørelser som nevnt over med hensyn til PPTs fortløpende tilstedeværelse på skolen. Når PPT kommer med anbefalinger blir dette alltid fulgt opp gjennom enkeltvedtak. Skolen erfarer at foreldrene er tilfredse med vedtakene, og disse respondentene kjenner ikke til noen klager som har kommet. Samtidig har foreldrene ofte spørsmål knyttet til hvordan undervisningen skal foregå, dette anses som positivt og viser at foreldrene bryr seg.

Her vises det også til IOP. De forteller i tillegg at skolen ofte venter med å skrive en IOP til et stykke ut på høsten for å bli bedre kjent med eleven det gjelder. Per intervjutidspunktet pågikk det en prosess med å utarbeide en ny IOP-mal i samarbeid med Modum og Sigdal kommuner. Det er slik sett ønskelig å benytte de elementene som anses å være det beste fra henholdsvis Kongsbergregionens mal og de beste delene av kommunens egen mal.

Spes. ped. -koordinatorene viser eksempler på at skolen tilrettelegger for elever med fysiske funksjonshemninger. Slik sett har noen klasserom tilpasset lydutjevningsanlegg, mens det også er tilgang på spesielle stoler som kan brukes for å snu seg etter lyden. Samtidig får elever som trenger assistanse behovet dekket gjennom elevveiler.

For å lykkes i arbeidet med å gi faglig kompetent oppfølging, og gjennomføring av vedtakene, har skolens pedagoger/lærere hatt flere veiledninger fra *Stat. ped* og deltatt på kurs ved *Senter for sjelden diagnose*. Det gjennomføres også videreutdanning i omfattende grad blant skolens ansatte.

Elevenes oppfølging blir nedtegnet gjennom årsrapporter og underveis/sluttvurderinger. Det blir også gitt *Fremover-meldinger* til elevene (foreldrene) om konkrete punkter de bør jobbe videre med for å sikre en god faglig utvikling. Liknende beskrivelser fremgår av hver enkelt årsrapport.

PPT-rådgivere

PPT-rådgiverne gir beskrivelser som i det vesentlige er i tråd med de ovennevnte redegjørelsene når det gjelder gjennomføringen av vedtak. Disse rådgiverne erfarer at det er godt samsvar mellom sakkyndig vurdering – vedtak – individuell opplæringsplan (IOP).

Noe som spesifikt fremgår her, er at PPT og skolen har samarbeidsmøter, med statusrapporter for elever med særskilte behov. Ibland viser det seg at en elev har hatt så god læringsutvikling at vedkommende ikke lenger trenger ITO.

Dokumentgjennomgang

Ansatte

Skolen har oversendt dokumentasjon med oversikt knyttet til alle ansatte. Dokumentasjonen viser at alle lærerne har relevant lærerutdanning. I tillegg har skolen en del fagarbeidere, en vernepleier, flere assistenter samt ansatte i andre typer stillinger som skal bidra til å gjennomføre relevante oppgaver.

Grunnskolens informasjonssystem gjennom Utdanningsdirektoratet viser på hjemmesiden (udir.no) at alle ansatte i undervisningspersonalet har oppfylt kompetansekravene. På denne hjemmesiden fremgår det også at Krødsherad skole oppfylte kravene til lærertetthet med god margin, både i skoleåret 2024-2025 samt tidligere år. Normen for lærertetthet sier at det skal være maksimalt 15 elever per lærer på 1. –4. trinn og maksimalt 20 elever per lærer på 5. –10. trinn. Krødsherad skole hadde dette skoleåret samlet sett 10,8 elever per lærer på hele skolen, hvorav det gikk 12,6 elever per lærer innenfor ordinær undervisning.

Elever

Revisors gjennomgang av dokumentasjonen knyttet til elever viser at de som har blitt vurdert å ha behov for individuelt tilrettelagt opplæring (spesialundervisning), eller andre former for styrket undervisning, stort sett har fått vedtak og individuell opplæringsplan (IOP) i tråd med anbefaling fra PPT.

Gjennomgangen viste imidlertid at en av elevene manglet et vedtak for skoleåret 2024/2025. Dette er et avvik i henhold til opplæringsloven og annet regelverk. Skolen har i etterkant av revisjonens mappegjennomgang redegjort for dette forholdet. Av redegjørelsen fremgår det at eleven har hatt flere vedtak for forutgående skoleår. Når det gjelder skoleåret 2024/2025 har det blitt gjennomført en sakkyndig vurdering og en IOP som er i tråd med denne. PPT diskuterte ressursomfanget med Spes. ped. koordinator i forbindelse med utarbeidelsen av sakkyndig vurdering. Revidert enhet forteller at skolens lærere har forholdt seg til disse dokumentene, og eleven har dermed fått gjennomført sin individuelt tilrettelagte opplæring. En forklaring på manglende vedtak er at den første sakkyndige rapporten inneholdt feil, mens den andre sakkyndige vurderingen var ferdigstilt midt i oppstart av nytt skoleår og kom derfor ikke med på rektors liste. Skolen erkjenner samtidig at dette burde vært oppdaget av de lærerne som skrev IOP.

Samtidig fremgår det av den samlede dokumentasjonen i form av årsrapportene og underveisvurderingene at skolen har en gjennomgående praksis som sørger for at elevene får sine vedtak gjennomført. Likevel viser gjennomgangen et konkret eksempel på en elev som har motsatt seg å ta imot opplæringstilbudet som personen har vedtak om.

Undersøkelsen viser at flere av elevene har hatt positiv utvikling med hensyn til forhold som faglig mestring, sosiale ferdigheter, med videre. I andre tilfeller fremstår det som at situasjonen er mer uendret eller stabil over lengre tid.

Foreldrenes synspunkter om gjennomføring av vedtak

Rundt 59 prosent av foreldrene til barn som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring (ITO) er enig i at opplæringen og støtten gjennomføres på en tilfredsstillende måte. Imidlertid er nesten 19 prosent uenig i dette, mens 22 prosent svarer verken/eller.

På oppfølgingsspørsmål om i hvilken grad foreldrene erfarer at elevene har fått gjennomført de vedtatte timene, og hvordan dette samsvarer med årsrapporter er det gitt en rekke svar i tekstform. Nesten alle foreldrene som har huket av for at deres barn mottar ITO, har svart her.

Flertallet av svarene går i positiv retning, det vil si at deres barn får gjennomført vedtakene. En betydelig andel av foreldrene har likevel innvendinger. Noen påpeker rett ut deres barn ikke har fått sine vedtak gjennomført. Andre stiller spørsmål med kvaliteten på gjennomføringen og viser til at det er begrenset kapasitet med hensyn til lærere som skal rekke over å gi ordinær undervisning samtidig som den individuelt tilrettede opplæringen skal gjennomføres. Her er eksempel på et gitt utsagn: *- Jeg tenker at vårt barn har fått vedtak og at det er undervisning som legges opp for å ivareta dette. Jeg lurer imidlertid på om effekten av mål og tiltak som settes inn kan måles på en god måte.*

En annen forelder har gitt følgende tilbakemelding på spørsmål om det er samsvar mellom vedtak – gjennomføring - årsrapporter: *- Delvis, da de timene som skal brukes på mitt barn også blir fordelt til bruk på andre barn.*

Gjennom det påfølgende spørsmålet om foreldrenes synspunkter knyttet til undervisningen blant alle elever i skolen, pekes det på behovet for økt bemanning både med hensyn til lærere og assistenter. Dette er for at elevene kan få gjennomført en undervisning i samsvar med individuelle behov.

I det siste spørsmålet i spørreundersøkelsen vises det til mye av det samme som i forutgående spørsmål. Samtidig er det også trukket frem forslag om tilpasninger som kan komme alle elever til gode, i form av mer fysisk variasjon gjennom dagen og bruk av praktiske eksempler fra naturen og hverdagen i læringsmiljøet.

8. Foreldrenes opplevelser

Dette kapittelet fokuserer på følgende problemstilling:

- **Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?**

Problemstillingen anses å være av deskriptiv art, og det er derfor ikke utledet revisjonskriterier.

I kapitlene 5, 6 og 7 fremgår opplysninger som foreldre til elever i Krødsherad skole har delt gjennom spørreundersøkelsen.

Det viser seg at 72 prosent av foreldrene i hovedsak er enig i at det gjennomføres tilstrekkelige kartlegginger av den enkelte elev. Imidlertid er 12 prosent delvis uenige, og resten usikre eller nøytrale.

Av spørreundersøkelsen fremgår det for eksempel at en forelder oppgir at det har gått seks måneder de signerer på at barnet skulle utredes videre for lærevansker. Ifølge respondenten har ingen ting skjedd i den perioden.

I forbindelse med gjennomføring av vedtakene er 59 prosent tilfreds med dette, mens 19 prosent er direkte uenig i at dette er tilfredsstillende. Hovedparten av foreldrene gir uttrykk for at det er stort sammenfall mellom vedtak og gjennomføring, mens noen bemerker at man ikke kan ha full oversikt knyttet til hvorvidt elevene faktisk får oppfølgingen de har krav på. Samtidig viser flere av foreldrene til at lærerne skal rekke over mange elever og det stilles spørsmål med kvaliteten på individuelt tilrettelagt opplæring.

Vedrørende ordinær undervisning mener 75 prosent at dette fungerer tilfredsstillende, mens de resterende enten er nøytrale eller uenige.

Flere foreldre påpeker også viktigheten av å ha gode kommunikasjonslinjer mellom skolen og hjemmet, noe som kan bidra til å sikre at eventuelle utfordringer blir identifisert og adressert på et tidlig tidspunkt. Dette vil ikke bare gagne elevene med spesielle behov, men også alle elever, ved å skape et mer inkluderende og tilpasset læringsmiljø.

9. Vurderinger av revisjonskriterier

I dette kapittelet vurderes alle revisjonskriteriene hver for seg, knyttet til problemstilling 1, 2 og 3.

Lærerne skal følge med på utviklingen til elevene. Ved tvil om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen skal dette meldes til rektor (prb. 1 og 3)

Informasjonen fra elevmappene og intervjuene viser sammenfall med hensyn til at lærerne følger med på utviklingen til de elevene som har ulike former for lærevansker eller andre behov for særlig støtte. Samtidig viser skolens ansatte og PPT til at det gjennomføres ulike typer kartlegginger som for eksempel språktestene *Carlsten* og *ordkjedetest*.

Flesteparten av foreldrene er tilfreds med den generelle oppfølgingen med hensyn til individuelt tilrettelagt opplæring, likevel er det en betydelig andel foreldre som ikke mener dette fungerer fullgodt hensiktsmessig. Slik sett finner vi grunn til å anta at enkelte foreldre ikke er fullt ut enig i at lærerne følger godt nok med på utviklingen blant de enkelte elevene.

Vi vurderer at lærerne gjennomgående følger med på utviklingen til elevene, og at PPT bidrar når det er aktuelt. Det er videre vår vurdering at skolen har systemer som sikrer at rektor og skolens ledelse får beskjed dersom en elev (muligens) ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Sentralt i disse prosessene står også skolens egne spesialpedagogiske koordinatorene med videre.

Likevel er det etter revisors vurdering grunn til å anta at enkelte elever ikke har fått god nok kartlegging og oppfølging i så henseende. Her vektlegger vi særlig foreldrenes tilbakemeldinger. I et konkret tilfelle skal det ha gått lang tid fra oppmelding til utredning/kartlegging uten at noe har skjedd.

I tillegg fremgår det noen eksempler i mappegjennomgangen der en elev har fått kartlegging fra PPT lang tid (opptil flere semestre) etter skolestart. I det tilfellet har foreldrene trolig blitt mer oppmerksomme på omfanget av elevens utfordringer etter det har gått noe tid. Det er vår vurdering at noen elever trolig kunne hatt nytte av kartlegging og oppfølging fra PPT på et tidligere tidspunkt.

Dersom en elev i en klasse mellom 1. og 4. trinn ikke har tilfredsstillende opplæring skal skolen iverksette intensiv opplæring etter §11-3 (prb. 2 og 3)

Den samlede informasjonen i denne undersøkelsen viser at skolen har som praksis å gi en undervisning tilpasset etter den enkelte elevs behov og rettigheter. Slik sett vil det i noen tilfeller være aktuelt med intensiv opplæring innenfor ordinær undervisning, dette har revisor funnet et eksempel på i en elevmappe. Samtidig vurderer revisor også at denne tilnærmingen er i samsvar med Krødsheradmodellen som blir trukket fram som et sentralt styringsverktøy for å sikre en inkluderende skole, med individuelle tilpasninger.

Revisors gjennomgang viser at de fleste elevene som har vært vurdert av PPT og fått sakkyndige vurderinger mottar individuelt tilrettelagt opplæring (ITO), som i stor grad gjennomføres utenfor ordinær undervisning. På bakgrunn av foreliggende informasjon er det vår vurdering at ITO trolig er en den mest relevante tiltaksformen i de fleste tilfeller hvor en elev har ulike behov for støtte. Samtidig viser undersøkelsen at det i noen tilfeller er ansett som adekvate tiltak å gjennomføre individuelle tilrettelegginger innenfor ordinær undervisning. Vi vurderer at skolen har som praksis å iverksette intensiv opplæring etter § 11-3 i opplæringsloven når dette er aktuelt.

Skolen skal vurdere om tiltakene i form av intensiv opplæring er gode nok til å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging etter reglene i §§ 11-4, 11-5 og 11-6 (prb. 2 og 3)

Revisor har som nevnt funnet noen konkrete eksempler på elever som har mottatt intensiv opplæring innenfor ordinær undervisning. I den forbindelse har skolen og PPT vurdert utbyttet av denne opplæringen. Minst én elev har i ettertid gått over til å motta ITO. Denne informasjonen samsvarer med utsagn gitt i intervjuer fra kontaktlærere og spesialpedagogiske koordinatorene, hvor det blant annet vises til at skolen og PPT i større grad enn tidligere forsøker å legge til rette for at elever skal ha økt deltakelse innenfor ordinær undervisning når dette er hensiktsmessig. Samtidig skal det tilbys ITO når dette er nødvendig. Revisor vurderer på bakgrunn av dette at skolen gjør slike ovennevnte vurderinger.

Skolen skal sørge for at elever med behov for personlig assistanse i opplæringen mottar dette for å sikre et tilfredsstillende utbytte av opplæringen (prb. 3)

Gjennomgangen av elevmapper viser en rekke eksempler der elever har fått tildelt personlig assistanse gjennom vedtak. De individuelle opplæringsplanene og evalueringsrapportene, som årsrapporter, viser stort sammenfall med vedtakene. Dette fremgår også av redegjørelser fra spesialpedagogisk koordinatorene.

Revisor vurderer at skolen har som praksis å sørge for at elever med behov for personlig assistanse i opplæringen mottar dette.

Elever med særlige behov skal sikres nødvendige fysiske tilrettelegginger for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen (prb. 3)

Også her fremgår det av elevmappene eksempler på at det blir utført fysiske tilrettelegginger for å sikre elever tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dette fremgår av intervjuer, således viser spes. ped. koordinatorene til at lydutføringsanlegg og vendbar stol blir benyttet.

Revisor vurderer at skolen gjennomfører fysiske tilrettelegginger for å sikre elever med særlige behov et tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

En elev med rett på individuelt tilrettelagt opplæring skal bli tildelt slik støtte gjennom enkeltvedtak når dette er ønskelig (prb. 3)

Revisors dokumentgjennomgang viser at elever som har rett på individuelt tilrettelagt opplæring normalt sett blir tildelt slik støtte gjennom enkeltvedtak etter anbefaling fra PPT når eleven/foreldre ønsker det. Dette samsvarer med informasjon gitt i intervjuene.

Imidlertid viser dokumentasjon et avvikende tilfelle der en elev ikke har fått et skriftlig vedtak i henhold til anbefalingene gitt i sakkyndig vurdering. Vi merker oss skolens redegjørelse vedrørende dette forholdet, der det fremgår at eleven likevel har fått en individuell opplæringsplan i henhold til sakkyndig vurdering, og at denne støtten blir gjennomført.

Likevel er en slik mangel på vedtak et lovbrudd jamfør opplæringsloven. Dette kan for eksempel ha betydning for rettsikkerheten og klageadgangen for eleven og foreldre/foresatte. Etter vår vurdering vil vi anta at det er et lite ressurskrevende arbeid å skrive et forsinket vedtak, all den tid den sakkyndige vurderingen foreligger og foreldrene har samtykket til et vedtak. Vi stiller derfor spørsmål med hvorfor dette heller ikke på et senere tidspunkt er rettet opp i.

Revisor vurderer på bakgrunn av dette at skolen ikke fullt ut oppfyller kravene til å gi enkeltvedtak til alle elever når en elev har rett på det, og ønsker slik støtte.

I forkant av et enkeltvedtak skal den pedagogisk-psykologiske tjenesten gi en sakkyndig vurdering som viser til elevens utbytte av eksisterende opplæring, hva som er realistiske mål, og hvordan disse målene kan oppnås (prb. 1)

Den informasjonen som er gitt i intervjuer og elevmapper viser at det er gjennomført sakkyndige vurderinger i forkant av enkeltvedtakene. De gjennomgåtte sakkyndige vurderingene fremstår som konkrete, og viser til individuelle forhold vedrørende utbytte av eksisterende opplæring, realistiske mål, og hvordan målene kan oppnås. PPT gjennomfører som nevnt ulike tester. Slike kartlegginger er anerkjente verktøy som blir benyttet i alle norske skoler.

Revisor vurderer at dette revisjonskriteriet er oppfylt.

Før en eventuell sakkyndig vurdering gjennomføres skal eleven eller foreldrene ha gitt sitt samtykke (prb. 1)

Dokumentgjennomgangen viser at foreldre/foresatte har signert på samtykke til dette. Informasjon gitt i intervjuene samsvarer med dette. Revisor vurderer at revisjonskriteriet er oppfylt.

Den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring må oppfylle aktuelle kompetansekrav for lærere (prb. 3)

Så langt revisor har kunnet gå viser dokumentgjennomgangen og redegjørelser at lærerne ved Krødsherad skole har utdanning i henhold til aktuelle kompetansekrav. Revisor vurderer dette revisjonskriteriet som oppfylt.

I vedtak om en individuelt tilrettelagt opplæring kan det gis unntak fra kompetansekravene hvis en konkret vurdering tilsier at det kan være hensiktsmessig (prb. 3)

Gjennomgangen av ansattlister, øvrig dokumentasjon og intervjuer viser at skolen har kompetente ansatte i form av lærere, pedagoger samt tilknytning til PPT. I noen tilfeller er det ut fra elevens behov naturlig å ha en assistent, som i forbindelse med fysisk tilrettelegging. Revisor har ikke funnet tilfeller der unntak fra kompetansekravene har vært aktuelt.

En elev som har vedtak som individuelt tilrettelagt opplæring skal ha en individuell opplæringsplan (IOP) (prb. 3)

Mappegjennomgangen viser at alle elevene med vedtak også har individuell opplæringsplan. I tillegg har som nevnt en elev uten vedtak også slik plan. Dette samsvarer med informasjon gitt i intervjuer. Revisor vurderer revisjonskriteriet som oppfylt.

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt som viser den opplæringen elever med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring har fått, sammenholdt med målene i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldrene skal gis tilgang til dette (prb. 3)

Gjennomgangen av elevmapper viser at det en gang i året blir gitt slike skriftlige oversikter, som deles med elevens hjem. Også dette er i tråd med redegjørelser gitt i samtaler med revisor. Vi vurderer dette revisjonskriteriet som oppfylt.

Skolen skal tilby alle elever underveisvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringen. Relevant for denne undersøkelsen gjelder dette elever med tilpasset opplæring eller individuelt tilrettelagt opplæring (prb. 2 og 3)

Som det fremgår av informasjonen til det ovennevnte revisjonskriteriet blir underveisvurderinger, sluttvurderinger og dokumentasjon av opplæring utarbeidet og delt med eleven og foreldre/foresatte. I noen tilfeller forelå ikke alle slike dokumenter, ettersom en elev har hatt individuelt tilrettelagt opplæring over kort tid. Revisor har likevel ikke funnet noen avvik, da dette har naturlige forklaringer, og vurderer revisjonskriteriet som oppfylt.

Eleven eller elevens foreldre har rett til å klage på et vedtak, herunder gjennomføring av individuell opplæringsplan (prb. 3)

Gjennomgangen av enkeltvedtak og tilhørende dokumenter viser at den enkelte elev med foreldre/foresatte har klagerett på vedtak. Dette blir kommunisert ut. Også redegjørelser i intervju støtter opp om dette, samtidig fremgår det at de revisjonen har samtalt med ikke kjenner til noen klager som har forekommet.

Som tidligere nevnt har revisor likevel avdekket et avvik der en elev mangler et vedtak. Dette har også betydning for muligheten til å påklage det undervisningstilbudet som blir gitt. Revisor vurderer på bakgrunn av dette at kommunen likevel ikke fullt ut sikrer denne klageretten.

Kommunen skal sørge for at alle elever får en opplæring tilpasset personlige forutsetninger, som gir et tilfredsstillende utbytte (prb. 3)

Denne undersøkelsen viser at Krødsherad kommune har systemer og rutiner for å følge med på den enkelte elev sine individuelle behov knyttet til opplæring. Skolen samarbeider tett med PPT og foreldre, og på bakgrunn av de individuelle behovene og faglige vurderingene tildeles undervisning tilpasset den enkeltes behov. Dette er normalt sett formalisert gjennom vedtak, revisjonen har som nevnt funnet avvik i de formelle prosessene.

Det er vår vurdering at skolen har en god bemanning av kompetente ansatte som gjennomfører den praktiske undervisningen og oppfølgingen av elevene.

Revisor vurderer at kommunen i all hovedsak sørger for at alle elevene får en opplæring tilpasset personlige forutsetninger, selv om det i enkelte tilfeller har forekommet avvik med hensyn til formelle prosesser.

10. Oppsummering og konklusjon

I dette kapittelet konkluderes det på problemstillingene hver for seg med bakgrunn i revisjonskriteriene. En del revisjonskriterier går igjen på flere problemstillinger, det vil derfor kunne forekomme noen repetisjoner av vurderinger.

I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?

Denne undersøkelsen viser at Krødsherad kommune har systemer og rutiner for å kartlegge opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer. Skolen samarbeider tett med PPT som gjennomfører faglige tester av den enkelte elev når det er mistanke om, eller kjennskap til, at vedkommende har lærevansker eller andre utfordringer, som kan medføre et behov for tilrettelegging innenfor ordinær undervisning eller individuelt tilrettelagt opplæring.

De sakkyndige vurderingen som er gjennomgått fremstår som grundige, konkrete og faglig forankrede. Undersøkelsen viser at det er stort samsvar mellom disse kartleggingene, vedtakene og underveisrapportene. Disse sammenhengene er etter revisors vurdering med å underbygge at kartleggingene er tilstrekkelige og relevante.

Revisjonen konkluderer med at kartleggingene av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer i stor grad er tilstrekkelige. Likevel fremgår det av spørreundersøkelsen at enkelte foreldre stiller spørsmål ved dette.

I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?

Denne undersøkelsen viser at Krødsherad skole gjennomfører intensiv opplæring innenfor ordinær undervisning. Krødsheradmodellen har som et delmål at flest mulig skal ta del i ordinær undervisning, og skolen jobber for at det skal bli stadig færre elever som har behov for vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. I noen tilfeller utvikler dette seg til at eleven senere har behov for individuelt tilrettelagt opplæring.

Revisjonen vurderer samtidig det som viktig at elever med et faktisk behov for individuelt tilrettelagt opplæring får dette, da det i en del tilfeller ikke vil være hensiktsmessig å gjennomføre dette innenfor ordinær undervisning. Med bakgrunn i de gjennomgåtte elevmappene finner vi det sannsynliggjort at disse elevene har behov for individuelt tilrettelagt opplæring, og at det i mange tilfeller er naturlige årsaker til at dette er den beste formen for støtte.

Revisjonen konkluderer med at Krødsherad kommune i stor grad sørger for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning.

I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?

Gjennom denne forvaltningsrevisjonen vises det som nevnt et stort sammenfall mellom sakkyndig vurderinger – vedtak – individuelle opplæringsplaner – og årsrapporter. Skolen har en høy bemanning av lærere og ansatte sett i forhold til elever, samt en tilknytning til den interkommunale PP-tjenesten.

Samtidig gir skolens ansatte og PPT virkelighetsbeskrivelser som i stor grad stemmer overens med dette. Likevel fremgår det at i noen tilfeller har ikke elevene fått gjennomført alle timene som er tildelt i vedtakene.

Dette har noen ganger blitt løst ved at eleven har fått ekstra timer i et senere skoleår. Så lenge timene er blitt ettergitt senere samme skoleår vil det i utgangspunktet ikke utgjøre noe lovbrudd.

Revisjonen finner det ut fra en helhetsvurdering godtgjort at skolen og PPT i stor grad har de nødvendige ressursene og kapasitetene til å gjennomføre vedtakene om individuelt tilrettelagt opplæring og annen undervisning. Undersøkelsen viser dessuten eksempler på noen elever over tid har hatt positiv utvikling gjennom skolesemestre når de har fått tildelt slik hjelp.

Likevel viser avvikene at det trolig kan være behov flere ressurser eller omprioriteringer av skolens ressurser i noen gitte tilfeller. Således fremgår det at noen foreldre at de er usikre på hvorvidt deres barn får gjennomført den tildelte støtten, antall timer, og det stilles spørsmål ved kvaliteten på deler av undervisningen.

Revisjonen konkluderer med at elever med vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring trolig får den hjelpen som er tildelt gjennom vedtak, selv om timene noen ganger blir gjennomført på et senere tidspunkt. Selv om dette gjennomføres er det ut fra foreldrenes tilbakemeldinger grunn til å tro at kvaliteten på deler av den individuelt tilrettelagte opplæringen kunne vært bedre. Revisjonen har likevel ikke grunnlag for å konkludere med at eventuelle svakheter i kvaliteten på oppfølgingen utgjør noen lovbrudd.

I tillegg viser denne undersøkelsen at en elev med rett på individuelt tilrettelagt opplæring mangler et vedtak. Selv om anbefalingene til innholdet i vedtaket blir fulgt opp, er dette likevel et avvik fra opplæringslova. Et manglende vedtak kan gå utover rettsikkerheten til barnet og foreldrene, samtidig som det er et hinder for deres klagerett.

Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?

Denne undersøkelsen viser at flertallet av foreldrene opplever at deres barn i stor grad får tilfredsstillende eller forsvarlig oppfølging av skolen og kommunen.

Likevel er det en betydelig andel foreldre som ikke fullt ut er tilfreds med det tjenestetilbudet som gis. Dette gjelder i særlig grad gjennomføringen av individuelt tilrettelagt opplæring, der noen foreldre stiller spørsmål ved hvorvidt skolen har tilstrekkelig kapasitet med hensyn til lærere og kompetente ansatte i klasserommet, gruppene og ved en-til-en-undervisning. Enkelte foreldre påpeker samtidig at det er vanskelig å ha oversikt knyttet til om deres barn faktisk får alle timene som er tildelt gjennom vedtakene. I den forbindelse går det for eksempel fram av intervjuer at noen elever ikke har fått gjennomført alle de vedtatte timene i løpet av et semester, mens dette har blitt tatt igjen senere. Selv om dette tas igjen, er det likevel et avvik.

11. Andre funn i forvaltningsrevisjonen

Temaet for denne forvaltningsrevisjonen har vært individuelt tilrettelagt opplæring. Samtidig har flere foreldre gitt tilbakemeldinger om at de opplever noen utfordringer/problemer med det psykososiale skolemiljøet. En av foreldrene gir uttrykk for et ønske om at det skal gjennomføres en undersøkelse av skolens tilstand knyttet til mobbing og utestengelse, og således hvordan skolens rutiner for håndtering av mobbesaker fungerer.

12. Anbefalinger

Med bakgrunn i vår gjennomgang vil vi anbefale Krødsherad kommune følgende:

- at skolen benytter et hensiktsmessig internkontrollsystem som bidrar til å sikre at vedtakene utarbeides og gjennomføres i praksis
- at skolen i større grad tar initiativ overfor foreldre/foresatte om å kartlegge aktuelle barn på et tidlig tidspunkt

Rapportutkast til uttalelse

Et utkast til rapport har blitt oversendt kommunedirektøren til uttalelse. Kommunedirektørens uttalelse datert 22. mai 2025 er vedlagt rapporten.

Ski/Drammen, den 23. mai 2025.

Ann Heidi Jebsen
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Jørund Sagedal
Prosjektleder

Referanser

Lov/forskrift

- LOV-1967-02-10. Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven). 01.01.1970.
- LOV-2023-06-09-30. Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova). I ikrafttredelse 1. august 2024.
- FOR-2024-06-03-900. Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta). 01.08.2024.

Veiledere

- Udirs veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging

Kommunale planer

Alle planer som har vært gjenstand for denne forvaltningsrevisjonen fremgår eksplisitt i datadelene og bakgrunnsopplysninger.

Dokumenter – elevmapper

- Søknad om individuelt tilrettelagt opplæring/spesialundervisning
- Sakkyndig vurdering og diverse utredninger
- Enkeltvedtak
- Individuell opplæringsplan (IOP)
- Årsrapport og underveisvurdering
- Korrespondanse mellom foreldre/foresatte og skolen/PPT
- Diverse

RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon, fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020,

https://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/RSK_RevisjonsStandard_Kommune/RSK_001_Standard_for_forvaltningsrevisjon_200812.pdf

Vedlegg 1 – Uttalelse fra kommunedirektøren

Kommunedirektørens uttalelse til rapport, datert 22. mai 2025.

Individuelt tilrettelagt opplæring i Krødsherad

- Kommunedirektørens kommentar

I revisjonen stilles det fire hovedspørsmål:

- I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?
- I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?
- I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?
- Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?

Overordnet forteller rapporten at elever i skolen i Krødsherad får sin tilpassede opplæring ut ifra evner og forutsetninger. Undersøkelsen viser at skolen jobber grundig, systematisk og målrettet med innenfor temaområdet. Gode kartlegginger som grunnlag for enkeltvedtak, og som deretter blir omsatt i praksis og gjennomføres. Samtidig vises en god inkluderingspraksis i ordinære grupper, eksemplifisert blant annet gjennom intensivopplæring ved behov. Dette er god skoledrift! Kommunedirektøren er svært fornøyd med resultatene fra revisjonen, og det er grunnlag for å gi skolen stor honnør for hvordan arbeidet organiseres og gjennomføres.

Sentralt i arbeidet med individuell opplæring er PPT sin rolle. I rapporten beskrives det gode og grundige undersøkelser som grunnlag for sakkyndige vurderinger. Det som hadde vært interessant å undersøke nærmere, og som ikke har vært en del av dette oppdraget, er PPT sin rolle i det forebyggende arbeidet. Det er en høy andel enkeltvedtak i skolen. Det kan ikke utelukkes at noen elever kunne blitt hjulpet på et tidligere stadium og i større grad blitt inkludert i gruppene, med en tyngre vektlegging av kompetanse- og organisasjonsutvikling/veiledning av skolen og lærerne. Det finnes eksempel-kommuner hvor PPT har inntatt denne rollen, og hvor andelen spesialvedtak har gått betydelig ned og samtidig får bedre utbytte av opplæringen.

Avslutningsvis vil kommunedirektøren takke Viken kommunerevisjon for samarbeidet, og takke for en god og grundig rapport.

Noresund, 22.05.2025

Stig Rune Kroken

kommunedirektør

Vedlegg 2 – Utledning av revisjonskriterier

Problemstillinger:

- *I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for tilstrekkelig kartlegging av opplæringsbehovet til elever med særskilte utfordringer?*
- *I hvilken grad sørger Krødsherad kommune for at elever med særlige behov i størst mulig grad får delta i ordinær undervisning?*
- *I hvilken grad får elever som har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring den hjelpen fra Krødsherad kommune som er vedtaksfestet?*
- *Hva slags erfaringer har foreldrene med disse tjenestene?*

Problemstillingene kan bli noe endret, justert eller supplert underveis. Dersom det blir aktuelt å gjøre vesentlige endringer, vil dette gjøres i dialog med kontrollutvalget.

Problemstilling 1, 2 og 3 vil i utgangspunktet ha revisjonskriterier med vurderinger, mens nummer 4 i utgangspunktet vil være beskrivende (deskriptiv). Revisor kan ved behov gjøre endringer.

Revisjonskriteriene er utledet fra opplæringslova og opplæringsforskrifta samt forvaltningslova. Dette er også sett i sammenheng med lovens forarbeider og Utdanningsdirektoratets *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*.

Opplæringslova sier følgende om elevenes rettigheter til individuelt tilrettelagt opplæring (med videre):

Kapittel 11 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging

§ 11-1. Tilpassa opplæring

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane får eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine. Lærebedrifta skal sørge for tilpassa opplæring for dei som har læretid i bedrift.

§ 11-2. Tilfredsstillande utbytte av opplæringa

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at lærarane følgjer med på utviklinga til elevane og melder frå til rektor dersom det er tvil om at ein elev har tilfredsstillande utbytte av opplæringa. Om det må til, skal skolen setje i verk eigna tiltak, jf. §§ 11-1 og 11-3.

Skolen skal vurdere om tiltaka er nok til å gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging etter reglane i §§ 11-4, 11-5 og 11-6.

§ 11-3. Intensiv opplæring på 1. til 4. trinn

På 1. til 4. trinn skal kommunen sørge for at elevar som står i fare for ikkje å ha forventa progresjon i lesing, skrivning eller rekning, raskt får eigna intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringa i ein kort periode givast som eineundervisning.

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterier:

- Kommunen skal sørge for at alle elever får en opplæring tilpasset personlige forutsetninger, som gir et tilfredsstillende utbytte (problemstilling 3)

- Lærerne skal følge med på utviklingen til elevene. Ved tvil om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen skal dette meldes til rektor (prb. 1 og 3)
- Dersom en elev i en klasse mellom 1. og 4. trinn ikke har tilfredsstillende opplæring skal skolen iverksette intensiv opplæring etter §11-3 (prb. 2 og 3)
- Skolen skal vurdere om tiltakene i form av intensiv opplæring er gode nok til å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging etter reglene i §§ 11-4, 11-5 og 11-6 (prb. 2 og 3)

§ 11-4. Personleg assistanse

Elevar har rett til den personlege assistansen dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho.

§ 11-5. Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel

Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å kunne delta i opplæringa og få tilfredsstillande utbytte av ho. Elevane har også rett til nødvendig opplæring i bruk av slikt utstyr.

Elevar som er blinde eller sterkt svaksynte, har rett til nødvendig opplæring i mobilitet slik at dei kan komme seg til og frå skolen og ta seg fram på skolen og i heimemiljøet.

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterier:

- Skolen skal sørge for at elever med behov for personlig assistanse i opplæringen mottar dette for å sikre et tilfredsstillende utbytte av opplæringen (prb. 3)
- Elever med særlige behov skal sikres nødvendige fysiske tilrettelegginger for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen (prb. 3)

§ 11-6. Individuelt tilrettelagd opplæring

Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa.

I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven. Opplæringstilbodet skal utformast slik at det samla kan gi eleven tilfredsstillande utbytte av opplæringa samanlikna med andre elevar og i tråd med dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven.

§ 11-7. Vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring og krav om sakkunnig vurdering

Før kommunen eller fylkeskommunen avgjer om ein elev har krav på individuelt tilrettelagd opplæring, skal dei hente inn ei sakkunnig vurdering frå den pedagogisk-psykologiske tenesta. Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal ta stilling til om eleven treng individuelt tilrettelagd opplæring. Dersom eleven også treng personleg assistanse eller fysisk tilrettelegging etter §§ 11-4 og 11-5, skal den sakkunnige vurderinga gi ei heilskapleg vurdering av kva for tilrettelegging eleven treng.

Kommunen og fylkeskommunen kan berre fråvike den sakkunnige vurderinga dersom dei kjem til at eleven kan få tilfredsstillande utbytte av opplæringa på ein annan måte. Ei slik avgjerd skal vere grunnlagt i vedtaket. I

vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå reglane om innhaldet i og organiseringa av opplæringa.

Eleven eller foreldra må samtykkje før kommunen eller fylkeskommunen gjer ei sakkunnig vurdering, og før dei gjer vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring. Eit tilbod om individuelt tilrettelagd opplæring skal utarbeidast i samråd med eleven og foreldra, og det skal leggjast stor vekt på kva eleven og foreldra meiner.

§ 11-8.Kva den sakkunnige vurderinga skal innehalde

I ei sakkunnig vurdering skal den pedagogisk-psykologiske tenesta alltid greie ut om

- a. eleven sitt utbytte av opplæringa*
- b. kvifor eleven eventuelt ikkje har, eller ikkje kan få, tilfredsstillande utbytte av opplæringa*
- c. kva som er realistiske opplæringsmål for eleven*
- d. kva tiltak som kan gi eleven eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa*
- e. kva kompetanse dei som skal gi opplæringa, bør ha, dersom det skal gjerast unntak frå kompetansekrava etter § 11-9 andre eller tredje ledd*

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterier:

- En elev med rett på individuelt tilrettelagt opplæring skal bli tildelt slik støtte gjennom enkeltvedtak når dette er ønskelig (prb. 3)
- I forkant av et enkeltvedtak skal den pedagogisk-psykologiske tjenesten gi en sakkyndig vurdering som viser til elevens utbytte av eksisterende opplæring, hva som er realistiske mål, og hvordan disse målene kan oppnås (prb. 1)
- Før en eventuell sakkyndig vurdering gjennomføres skal eleven eller foreldrene ha gitt sitt samtykke (prb. 1)

§ 11-9.Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring

Den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring, må oppfylle kompetansekrava for å bli tilsett i lærarstilling, jf. § 17-3, og krava om relevant kompetanse i faget det skal undervisast i, jf. § 17-4.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-3 dersom det vil gi eleven betre opplæring. Slike unntak kan berre gjerast dersom opplæringa skal givast av personar med ei universitets- eller høgskoleutdanning som gjer dei særleg eigna til å vareta behova til eleven. Slikt vedtak inneber også at kompetansekrava i § 17-4 ikkje gjeld.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-4 dersom ei konkret vurdering av eleven og den individuelt tilrettelagde opplæringa som skal bli gitt, tilseier det.

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterier:

- Den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring må oppfylle aktuelle kompetansekrav for lærere (prb. 3)

- I vedtak om en individuelt tilrettelagt opplæring kan det gis unntak fra kompetansekravene hvis en konkret vurdering tilsier at det kan være hensiktsmessig (prb. 3)

§ 11-10. Individuell opplæringsplan

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan for elever som får individuelt tilrettelagd opplæring. I planen skal det stå hva som er måla for og innhaldet i opplæringa, og korleis ho skal drivast.

§ 11-11. Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde opplæringa

Skolen skal ein gong i året utarbeide ei skriftleg oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven sett opp mot måla i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldra skal få tilgang til oversikta og vurderinga.

§ 11-12. Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)

Elevar som heilt eller delvis manglar funksjonell tale og treng alternativ og supplerande kommunikasjon, skal få bruke eigna kommunikasjonsformer og nødvendige kommunikasjonsmiddel i opplæringa. Det same gjeld for dei som har læretid i bedrift.

Elevar og lærekandidatar har også rett til den opplæringa dei treng for å kunne bruke alternativ og supplerande kommunikasjon. Denne opplæringa kan vere ein del av den individuelt tilrettelagde opplæringa etter § 11-6.

§ 11-13. Pedagogisk-psykologisk teneste

Kommunen og fylkeskommunen skal ha ei pedagogisk-psykologisk teneste.

Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal samarbeide med og støtte skolane i det førebyggjande arbeidet for å gi eit inkluderande opplæringstilbod til elevar som kan ha behov for tilrettelegging av opplæringa. Tenesta skal

- a. støtte og rettleie skolane i å greie ut behov for tilrettelegging av opplæringa og i å setje inn tiltak så tidleg som mogleg når det trengst
- b. hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringstilbodet blir så inkluderande og godt tilrettelagt som mogleg

Der lova eller forskrift til lova krev sakkunnig vurdering, er det den pedagogisk-psykologiske tenesta som skal utarbeide vurderinga.

Departementet kan gi forskrift om i kva andre tilfelle den pedagogisk-psykologiske tenesta skal utarbeide sakkunnige vurderingar.

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterier:

- En elev som har vedtak som individuelt tilrettelagt opplæring skal ha en individuell opplæringsplan (IOP) (prb. 3)
- Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt som viser den opplæringen eleven har fått, sammenholdt med målene i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldrene skal gis tilgang til dette (prb. 3)

Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta) sier blant annet følgende om elevers rettigheter til underveisvurdering:

§ 9-11.Undervegsvurdering i fag

All vurdering som blir gjort før opplæringa er avslutta, er undervegsvurdering. Undervegsvurderinga i fag skal vere ein integrert del av opplæringa, og ho skal tene til å fremje læring, auke kompetansen i faga og gjere opplæringa betre tilpassa den enkelte. Undervegsvurderinga kan vere munnleg, skriftleg eller begge delar.

I undervegsvurderinga i fag skal elevar, lærlingar, lære kandidatatar og praksisbrevkandidatar

- a. delta i vurderinga av sitt eige arbeid og reflektere over si eiga læring og faglege utvikling
- b. forstå kva dei skal lære, og kva som blir venta av dei
- c. få vite kva dei meistarar
- d. få rettleiing om korleis dei kan arbeide vidare for å auke kompetansen sin.

Undervegsvurderinga skal brukast til å vurdere om elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, jf. opplæringslova § 11-2.

Elevar og lære kandidatatar som får individuelt tilrettelagd opplæring, skal ha undervegsvurdering ut frå måla i den individuelle opplæringsplanen som er utarbeidd for dei, jf. opplæringslova § 11-10.

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterier:

- Skolen skal tilby alle elever underveisvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringen. Relevant for denne undersøkelsen gjelder dette elever med tilpasset opplæring eller individuelt tilrettelagt opplæring (prb. 2 og 3)

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) sier blant annet følgende om klagerett på vedtak:

§ 28.(vedtak som kan påklages, klageinstans).

Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen).

Av dette kan vi utlede følgende revisjonskriterium:

- Eleven eller elevens foreldre har rett til å klage på et vedtak, herunder gjennomføring av individuell opplæringsplan (prb. 3).

Vi kan kommuner

Viken kommunerevisjon IKS

Org.nr.: 985 731 098 MVA

post@vkrevisjon.no | vkrevisjon.no

Hovedkontor - Drammen

Postadresse: Postboks 4197, 3005 Drammen

Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen

Avdelingskontor - Hønefoss

Postadresse: Postboks 123, Sentrum, 3502 Hønefoss

Besøksadresse: Osloveien 1, 3511 Hønefoss

Avdelingskontor - Follo

Postadresse: Postboks 173, 1401 Ski

Besøksadresse: Parkaksen 7, 1400 Ski

Avdelingskontor - Hallingdal

Besøksadresse: Alfarsegen 117, 3540 Nesbyen